

منشور اخلاقی در حرفه مامایی

عملکرد اخلاقی یکی از مولفه های اصلی ارائه مراقبت با کیفیت و شایسته به زنان و مادران است. حرفه مامایی، قدمتی برابر با تاریخ بشر دارد و از جمله رشته هایی است که در حوزه سلامت مادران و کودکان و در نهایت سلامت جامعه فعالیت دارد. رسالت ماماها حفظ و ارتقای سلامت باروری جامعه در حیطه اخلاقی و قانونی است. زیرا عملکرد منطبق با اخلاق حرفه ای به نفع زنان، خانواده ها و حتی خود ماماها است که در نتیجه منجر به افزایش کیفیت مراقبت ها و افزایش اعتماد عمومی به این حرفه مقدس می شود. در این راستا کدهای اخلاقی حرفه مامایی در ایران، توسط اداره مامایی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، با همکاری مرکز تحقیقات مادری ایمن دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و با حمایت صندوق جمعیت سازمان ملل در جمهوری اسلامی ایران، تهیه گردیده است. تدوین این کدها بر اساس مروری بر کدها و راهنماهای اخلاقی حرفه ای و بر اساس شرایط کار و فرهنگ کشور بوده است.

هر یک از اعضای جامعه مامایی با تحصیلات دانشگاهی در مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترای بهداشت باروری و دانشجویان مامایی در هر مقطعی از دانشگاه علوم پزشکی شیراز باید موارد زیر را در راستای اعتلای اخلاق حرفه ای و رسالت حرفه ای را رعایت نمایند.

۱- نوع دوستی:

- ۱- منافع و مصالح مددجو را محور تصمیم گیری قرار داده و آن را بر امور و منافذ شخصی خود ترجیح می دهد. در ملاحظات مربوط به ایمنی، ماما حق دارد از تمهیدات لازم ایمنی برخوردار شود.
- ۲- در راستای مراقبت از مددجو، با برقراری ارتباطی همدلانه، برای گوش دادن به مشکلات و نگرانی های او و پاسخ به سئوالات وی، وقت کافی و متناسب صرف می کنند.
- ۳- با شفقت و مهربانی در جهت رفع نگرانی، ترس و رنج بیمار تلاش می کند و به مددجو و خانواده اش آگاهی و امید واقع بینانه می بخشد.
- ۴- در صورت نیاز فوری جامعه به خدمات مامایی در هنگام بروز سوانح و حوادث (مانند جنگ، زلزله، همه گیری بیماریها و مانند آن) با در نظر گرفتن احتیاطات لازم، با حداکثر توان خود همکاری و فعالیت می کند.
- ۵- در صورت نیاز، از آموزش به فراگیران، همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت دریغ نمی ورزد.
- ۶- برای مددجویانی که فقدان را تجربه می کنند (مرده زایی، مرگ زودرس نوزاد، سقط، ناباروری، ختم بارداری به دلیل آناملی جنین و نوزاد معلول) در برنامه ریزی مناسب برای پذیرش واقعیت و برآوردن و نیازهای آنان، کمک و همکاری می کنند.

۲- شرافت و درستکاری:

- ۱- در کردار ، گفتار و نوشتار (نظیر گواهی ها، گزارش ها و تکالیف) صداقت و امانت داری را رعایت می کند.
- ۲- در صورت بروز خطا در مداخلات مامایی با وجود هر گونه اعتراض یا مشکل از سوی مددجو، ضمن پذیرش مسئولیت ، خود را متعهد به پاسخ گویی به مددجو و مقامات مسئول دانسته، در جهت اصلاح آثار آن اقدام می کند، و تجربیات خود را در این زمینه به همکارانش انتقال می دهد.
- ۳- اگر از توانایی و مهارت لازم برای انجام مراقبت از مددجو برخوردار نیست، از همکاران خود کمک می گیرد و مددجو را نیز از نیاز به مشارکت سایر تخصص ها و همکاران آگاه می سازد.
- ۴- در صورت وجود مشکل از طریق مشورت با سایر همکاران یا ارجاع به سایر مراکز بهداشتی- درمانی ، در حل مشکل ایجاد شده اقدام می نماید.
- ۵- با شناخت تواناییها و محدودیتهای حرفه ای خود، خارج از مهارت علمی و عملی خود اطلاعاتی را ارائه نمی کند و اگر از او این گونه اطلاعات خواسته شد، افراد را به منابع یا اشخاص خبره راهنمایی می کند.
- ۶- از جایگاه خود به عنوان درمانگر، برای بهره جویی جنسی، اقتصادی و اداری از مددجو و همراهانش استفاده نمی کند.
- ۷- از انجام اقداماتی که مستلزم زیر پا گذاردن اصول اخلاقی ، قانونی و شرعی باشد حتی در صورت درخواست مددجو پرهیز می کند.
- ۸- از هرگونه مشاجره لفظی و برخورد فیزیکی با مددجو و همراهانش اجتناب می کند و موارد را به انتظامات مرکز بهداشتی-درمانی یا آموزشی اطلاع می دهد .
- ۹- موقعیت تعارض منافع خود را شفاف اعلام کرده و آن را در جهت تامین منافع سلامتی مددجویان مدیریت می کند.
- ۱۰- از نام و موقعیت خود جهت تبلیغ تجاری محصولات بهداشتی ، دارویی یا پزشکی استفاده نمی نماید.
- ۱۱- از پذیرفتن اعتبارات و امتیازات از طرف مددجو و همراهان وی که سبب ایجاد معذوریت اخلاقی در حال و آینده می شود، پرهیز می نماید.
- ۱۲- هنگام ارایه یک محصول جدید با بکارگیری آن در بالین ، آگاهی کامل از خطرات احتمالی آن محصول دارد و اطلاعات لازم در مورد فواید و مضرات استفاده از آن محصول را در اختیار مددجو قرار می دهد تا امکان انتخاب آگاهانه برای وی فراهم شود.
- ۱۳- در ارجاع بیمار، تنها منافع او را در نظر گرفته ، هیچ گاه انتقال مددجو را به خاطر منافع شخصی از مرکز دانشگاهی به مراکز درمانی دیگر توصیه نمی کند.

۱۴- علی رغم خستگی و فشارهای شغلی و مشکلات شخصی، صبوری می نماید و آرامش خود را در مواجهه با مددجو، همراهان و همکاران حفظ می کند.

۱۵- الکل، مواد مخدر و روان گردان مصرف نمی کند و از استعمال دخانیات در محیط های بالینی و دانشگاهی رعایت می کند.

۱۶- از تحصیل هزینه بی مورد به مددجو یا سازمان های پرداخت کننده و اتلاف منابع نظام سلامت می پرهیزد.

۱۷- از اختیارات و امکانات ناشی از قدرت و مقام خود در نظام سلامت، سوء استفاده نمی کند.

۱۸- ضوابط و مقررات و راهنماهای اخلاق در آموزش را در تمام امور آموزشی رعایت می کند. از جمله: درستکاری، پرهیز از بزرگ

نمایی یا کوچک نمایی جایگاه حرفه ای، عدم تحمیل هزینه بی مورد به مددجو و مواردی نظیر آن

۱۹- در موارد استفاده از بیمار در آموزش دانشجویان، حقوق بیمار و ملاحظات اخلاقی مرتبط، را به طور دقیق و کامل رعایت می نماید.

۲۰- از تحمیل اموری که ارزش مراقبتی و آموزشی ندارد، به فراگیران اجتناب می کند.

۲۱- در چهارچوب و دستورالعمل های موجود انجام وظیفه کرده و از انجام مداخلات غیر ضروری برای مددجو پرهیز می نماید.

۲۲- در کلیه امور پژوهشی، ضوابط و راهنماهای عمومی و اختصاصی اخلاق در پژوهش را رعایت می کند، از جمله: کسب رضایت

آگاهانه، عدم تحمیل هزینه های پژوهش، پرهیز از فریبکاری و سرقت علمی، گزارش صادقانه نتایج، عدم استفاده از جایگاه حرفه

ای برای متقاعد سازی مددجو به شرکت در پژوهش و مواردی نظر آن

۲۳- در صورت عدم همکاری مددجو با خانواده وی در آموزش دانشجویان یا پژوهش، روند ارائه خدمات به او را تحت تاثیر قرار نمی دهد.

۳- رعایت عدالت

۱- در امر مراقبت مامایی، آموزش و پژوهش مربوط به مددجویان و فراگیران از هر گونه تبعیض براساس سن، جنس، سواد، ملیت، قوم، نژاد، زبان، اعتقادات، پیشینه کیفری و وضعیت اقتصادی-اجتماعی اجتناب می نماید.

۲- سئوالات خود را با زبان ساده، روشن و در سطح درک مددجو مطرح کرده و از قضاوت در مورد جواب های وی پرهیز می نماید.

۳- در مراقبت از گروه های آسیب پذیر، نظیر زنان باردار، نوزادان و سالمندان توجه ویژه نشان می دهد.

۴- به افراد مبتلا به بیماریهای خاص که مورد انگ اجتماعی واقع می شوند یا خطر انتقال بیماری دارند، با رعایت ضوابط و اصول ایمنی همانند سایر بیماران، خدمت رسانی می کند.

۵- در ارزیابی همکاران، فراگیران و سایر کارکنان، عادلانه و منصفانه (با استفاده از ابزار و معیار مناسب) عمل کرده و در حل اختلافات آنان با رعایت شان و کرامت انسانی تمام افراد تلاش می کند.

۴- احترام

- ۱- قبل از انجام هر نوع مداخله مامایی، رضایت آگاهانه ی مددجو یا سرپرست قانونی وی را جلب می کند (به استثنای مواقع اورژانس که بر اساس استانداردها و مصلحت مددجو اقدام مناسب را انجام می دهد). در همین راستا اطلاعات کافی در مورد اقدامات مامایی را در اختیار مددجو قرار می دهد تا وی امکان قابل یا رد آگاهانه خدمات مراقبتی و درمانی را داشته باشد .
- ۲- حداکثر کوشش خود را برای حفظ اسرار مددجو، رعایت حریم خصوصی او، احترام به استقلال فردی و کسب رضایت آگاهانه، به عمل می آورد .
- ۳- به باورها و عقاید بیمار از قومیت ، مذهب و فرهنگی احترام می گذارد.
- ۴- هنگام صحبت با همکاران درباره مددجو، به رعایت حفظ شان و کرامت انسانی مددجو، حتی در غیاب وی توجه دارد.
- ۵- ارایه مداخلات مامایی را با احترام کامل به مددجو حفظ شان وی انجام می دهد .
- ۶- کلیه اطلاعاتی را که در حین فرایند مراقبتی به دست آورده یا در اختیار او قرار می گیرد . راز حرفه ای تلقی می کند و در موارد قانونی و مجاز، بدون رضایت مددجو اطلاعات وی را در اختیار دیگران قرار نمی دهد.
- ۷- برای جسد مددجو احترام قائل است و بر اساس باورها و اعتقادات وی و بستگانش و منطبق بر ضوابط عمل می کند .
- ۸- در خصوص مددجو و همراهان، از تصمیمات سایر همکاران انتقاد نمی کند و صرفاً" در صورت درخواست بیمار، بدون قضاوت در مورد عملکرد همکاران، راه های قانونی پیگیری را معرفی می نماید.
- ۹- به نقش و مهارت سایر همکاران، اعم از پزشک یا سایر حرفه ها در مراقبت از بیمار احترام می گذارد و رفتاری توأم با احترام، صبر و رعایت شان و کرامت انسانی آن ها دارد.
- ۱۰- نسبت به اساتید و افراد با سابقه تر از خود، با احترام و حق شناسی رفتار می کند.
- ۱۱- در صورت تمایل مددجو، به همراه وی اجازه همراهی و مشارکت در ارائه خدمات(دوران بارداری، زایمان و پس از زایمان) را می دهد و از وجود، کفایت و مناسب بودن امکانات برای همراه مددجو اطمینان حاصل می نماید.

۵- وظیفه شناسی

- ۱- به نقش و مهارت سایر همکاران، اعم از پزشک یا سایر حرفه ها در مراقبت از بیمار احترام می گذارد و رفتاری توأم با احترام، صبر و رعایت شان و کرامت انسانی آن ها دارد .
- ۲- نسبت به اساتید و افراد با سابقه تر از خود ، با احترام و حق شناسی رفتار می کند .
- ۳- در صورت تمایل مددجو، به همراه وی اجازه همراهی و مشارکت در ارائه خدمات (دوران بارداری، زایمان و پس از زایمان) را می دهد و از وجود کفایت و مناسب بودن امکانات برای همراه مددجو اطمینان حاصل می نماید .

۴- با سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت، همکاری به موقع و مناسبی دارد، تا طرح درمانی و مراقبتی یکپارچه و مستمری برای مددجو ارائه گردد.

۵- پس از اتمام نوبت کاری خود، از رها نشدن بیمار و انتقال مسئولیت مراقبت از وی به همکار ماما، اطمینان حاصل می کنند.

۶- روند مراقبت از مددجویان را پیگیری نموده و از ارائه اطلاعات لازم برای ادامه مراقبت و آموزش برنامه ترخیص به مددجو اطمینان حاصل می نماید.

۷- برای بی خطر بودن مداخلات مامایی احتیاطات لازم را به کار بسته و در موارد لازم ای موضوع را با سایر اعضای تیم سلامت به مشورت می گذارد و برای پیشگیری از انتقال بیماری های منتقله از طریق خون و مایعات به خود یا دیگران احتیاطات لازم را به عمل می آورد.

۸- در جهت تامین فضایی مناسب برای زایمان از نظر نور، صدا، حرارت، نظافت، نظم، ایمنی و شادی اهتمام می ورزد.

۹- در صورت بروز بیماری یا ناتوانی جسمی/روانی با مشکلات شخصی که در مراقبت مددجو اختلال ایجاد کرده یا وی را در معرض خطر قرار می دهد، درخواست کمک خواهد کرد و طبق ضوابط، مسئول ذیربط را مطلع می گرداند.

۱۰- به منظور جلوگیری از آسیب به مددجو و کمک به همکار، اعتیاد به مواد مخدر و روانگردان ها، اختلالات روانی و ناتوانی های همکاران که محل انجام وظایف محوله آنان باشد را به مرجع ذیصلاح در مرکز بهداشتی، درمانی یا دانشکده مربوطه، گزارش می کند.

۱۱- در صورت مشاهده خطای حرفه ای همکار، موضوع را با وی مطرح می سازد و به او در کنترل آسیب وارد شده، اظهار خطا به بیمار و مرجع ذیصلاح کمک می کند.

۱۲- سوء رفتارهای حرفه ای همکارش را در صورت جدی نبودن، به خود فرد بازخورد می دهد و در صورت جدی بودن یا عدم اصلاح رفتار، طبق شیوه نامه مربوطه گزارش می کند.

۱۳- ضمن همکاری و هماهنگی با اعضای تیم سلامت، با سایر افراد، گروهها و نهادهای اجتماعی جهت برطرف کردن نیازهای اجتماعی و رفع مسائل اخلاقی مطرح در حیطه مراقبت های سلامت همکاری و تلاش می کند.

۱۴- توانمندی و دانش کافی روز آمد برای مراقبت موثر، ایمن و بدون نظارت مستقیم را داشته، در برابر اقدامات خود به مددجویان و جامعه پاسخگو است.

۱۵- دستورات مکتوب و شفاهی سرپرست مستقیم خود اعم از پزشک یا ماما را طبق ضوابط موسسه دریافت و اجرا می کند.

۱۶- اطلاعات و مهارتهای لازم برای مشارکت را در قبل و حین مراقبت، به مددجو و همراه وی ارائه می دهد.

۶- تعالی

۱- در تمام طول عمر حرفه ای از یادگیری و ارتقاء معنوی ، علمی و عملی خود دریغ ننموه و فرصت کافی به این امر اختصاص میدهد

۲- در راستای ارتقای دانش، مهارت و عملکرد اخلاقی و حرفه ای فراگیران تلاش می نماید

۳- درباره عملکرد خود تامل می کند، از تجربیات خود درس می گیرد و از نظر همکاران و نظرات دریافت شده بیماران نسبت به رفتارهای حرفه ای و توانمندی های خود به نحو سازنده ای بهره می برد .

۴- در بحث با همکاران، استدلال منطقی را می پذیرد و از ستیزه جویی در بحث و انتقاد مخرب و بی اساس پرهیز می کند.

۵- بازخورد همکاران و بیماران نسبت به رفتار فراگیران را به نحو صحیحی به آنان منتقل می کند .

۶- به همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت، راهنمایی روشن و بازخورد به موقع داشته و از پیشنهاد های سازنده برای ارتقاء عملکرد ایشان استفاده می کند.

۷- خود را نسبت به ارتقاء کیفیت محیط درمانی و آموزشی مسئول می داند و علاوه بر اعلام نظرات خود در جهت ارتقاء کیفیت، با سیستم های نظارتی ، ارزشیابی و اعتبار بخشی، همکاری موثر دارد .

۸- جهت برقراری ارتباط موثرتر با مددجویان و اطرافیان آنها، به توسعه دانش فرهنگی و آگاهی خود نسبت به زبان مورد استفاده و فرهنگ موجود در آن منطقه می پردازد.

۹- شیوه زندگی شامل عادات روزانه، تفریحات، تغذیه، رعایت راههای پیشگیری از بیماری و ... را در جهت ارتقاء سلامت جسمانی ، روانی و اجتماعی خود تنظیم می کند.

۱۰- به چالش ها و مسایل اخلاقی در جامعه و محیط کار که قداست حرفه مامایی را مخدوش می کند توجه و حساسیت داشته ، در مواقع لازم راه حل و پاسخ مناسب را پیشنهاد می دهد.

۱۱- شان و منزلت خود و حرفه اش را حفظ کرده و با عزت نفس به ارائه خدمت می پردازد

۱۲- از حقوق مادی و معنوی خود در سیستم آگاه بوده و در جهت احقاق حقوق خود اهتمام می ورزد

۱۳- تلاش دارد در تمامی ابعاد حرفه ای به عنوان الگو برای سایر همکاران و فراگیران عمل کند.

۱۴- در سیاست گذاری ابعاد مختلف حرفه ای ، تدوین و بازنگری راهنماها و استانداردها، برنامه ریزی و پژوهش جهت رفع مشکلات حرفه ای مشارکت می کند .